

Til ekspertutvalget v/ Christl Kvam

Innspill til arbeid med styrking av den livslange karriereveiledningen

Fylkesutdanningssjefen og fungerende Nav-direktør i Nordland vil på vegne av partnerskapet i Nordland gi noen innspill til pågående arbeid med å utrede hvordan den livslange karriereveiledningen kan styrkes. Vi velger ikke å kommentere noe på e-veiledning, ettersom delrapport allerede er framlagt. Vi mener imidlertid at det er behov slikt tilbud - og da som et supplement til dagens tilbud. I dette bør ressurser og kompetanse som sitter i dagens karrieresentre i fylkene kunne brukes.

Vi vil spesielt gi noen innspill knyttet til:

- Rett til karriereveiledning
- Partnerskap – deltakelse, rolle og ansvar
- Hvilke oppgaver bør karrieresentrene ha
- Samarbeid mellom NAV og karrieresentrene
- Veiledning av minoritetspråklige
- Samarbeid om en god karriereveiledningstjeneste i skolen
- Karrieresentrenes samarbeid med arbeidslivet
- Økonomi

Kort om Nordland

Nordland fylkeskommune, Nav, NHO, KS, LO og fylkesmannen har siden 2003 arbeidet med å få en livslang karriereveiledningstjeneste, ut fra egne erfaringer om behovet og basert på OECDs anbefalinger i 2002. De 5 første veiledningssentrene ble etablert som prosjekt i 2004. Fylkestinget (2007) og fylkesrådet (2008) har gjort vedtak om å ha et fylkesdekkende tilbud og det er tatt stilling til en permanent drifts- og organisasjonsform. Karrieresentrenes rolle og oppgaver ses i tillegg til rådgivertjenesten i skolen, veiledning som gis av NAV, UH-sektoren mfl, og er en viktig ressurs i en livslang karriereveiledning.

Det er i dag 9 regionale karrieresentre med til sammen 28 ansatte. Sentrene finansieres 50 % av Nordland fylkeskommune, resterende av kommuner, NAV (kjøp av tjenester) og ulike prosjekter.

Rett til karriereveiledning

Vi mener voksne i Norge bør uavhengig av alder og livssituasjon gis en lovpålagt rett til karriereveiledning. Retten bør gjelde uavhengig av andre rettigheter for voksne. Tilgang til karriereveiledningstjenester bør sikres gjennom utbygging av fylkesvise karrieresentre. Det bør her fastsettes enda klarere enn i dag, hvilke oppgaver disse skal ha, jf innspill under. Sentrene bør finansieres i et spleiselag mellom nasjonale myndigheter (Kunnskapsdepartementet og Arbeids- og sosialdepartementet) og fylkeskommunen, eventuelt også kommunene/andre instanser.

Partnerskap – deltakelse, rolle og ansvar

Nordland fylkeskommune har gode erfaringer med å ha etablert både et fylkespartnerskap (NFK, NAV, NHO, LO, KS og fylkesmannen) og regionale partnerskap knyttet til hvert enkelte karrieresenter (lokal NAV leder, rektor vgs, repr kommuner, næringsliv). Spesielt var dette viktig i oppbyggingsfasen. Vi ser nå at det kan være behov for å justere på mandat og oppgaver som er nedfelt for disse ut fra behov om å legge utvidede oppgaver, utover karriereveiledning, til partnerskapene. I dette inngår å ha en bredere rolle når det gjelder både karriereveiledning, regional kompetanseutvikling og utdanning.

Det kan være hensiktsmessig at det nasjonalt gis klarere retningslinjer for partnerskapene – utover at minimum Nav og fylkeskommunen skal ha inngått en formell avtale. Selv om disse partene er de mest sentrale, mener vi at også NHO, LO, KS og fylkesmannen er viktige samarbeidsparter på fylkesnivå. Om det også bør være partnerskap på lokalt/regionalt nivå, vil vi tro avhenger bla av fylkenes geografi og utbygging av karrieresenter.

Vi mener at vi i Nordland har lykket ganske godt i vår utbygging av en livslang karriereveiledningstjeneste. God forankring og en felles forståelse for behovet for en slik helhetlig tjeneste hos ulike parter, både på fylkesnivå og regionalt, er nok én viktig årsak.

Hvilke oppgaver bør karrieresentrene ha?

Oppgavene i de fylkesvise karrieresentrene bør standardiseres mest mulig slik at det blir en gjenkjennbar tjeneste. I dag gjelder som kjent følgende føring for å få tilskudd fra Vox til karrieresenter: *tilbyr gratis karriereveiledning til alle voksne over 19 år, bidrar til kompetanseutvikling for karriereveiledere i grunnskolen, videregående opplæring og Nav, og kvalitetsikrer arbeidet gjennom bruk av brukerundersøkelse og års-rapportering til Vox.*

Vi støtter disse føringene, men mener det kan være behov for noe mer utfyllende retningslinjer. Dette kan for eksempel være:

- Tilby gratis karriereveiledning for voksne og unge som ikke er tilknyttet skolen
- Være et supplement til veiledning gitt i Nav og et ressursenter for Nav (jf eget pkt)
- Ha ansvar for at minoritetsspråklige får tidlig tilgang til karriereveiledning
- Være en ressurs for rådgivningstjenesten i grunnskole og videregående skole. Tilby karrieresamtaler til elever i grunnskole og videregående skole etter henvisning fra skolen jf eget pkt)
- Være ressurs for arbeidslivet (jf eget pkt)

Samarbeid mellom karrieresenter og Nav

Det er i dag mange Nav- brukere som har behov for langt mer omfattende karriereveiledning enn det Nav har muligheter å gi. Karrieresentrene har spisskompetanse på utdanningssystemet, ulike rettigheter og har omfattende kompetanse i bruk av ulike metoder og verktøy i karriereveiledningen. Vi opplever at det i Nordland er et nært samarbeid mellom lokale Nav-kontor og karrieresentrene. Sentrene har en viktig funksjon når det gjelder å nå målet med Nav-reformen; å få flere i arbeid og færre på trygd. Vi foreslår derfor at det gis noen nasjonale føringer eller veiledende retningslinjer på samarbeid mellom karrieresentrene og Nav.

I inngått samarbeidsavtale mellom Nav Nordland og Nordland fylkeskommune, er følgende nedfelt når det gjelder samarbeid mellom Nav-kontor og regionale karrieresenter. Dette kan i denne sammenheng være et eksempel på en slik konkretisering:

NAV- kontor gir informasjon om:

- *Veiledningsplattformen i NAV, lokalt fokusområde*
- *Lokal organisering og arbeidsfordeling ved NAV- kontor. Teaminndeling: ungdom, mottak, oppfølging mm*
- *Arbeidsmarkedskunnskap – lokalt, regionen, og nasjonalt*
- *AMO - kurs og evt. andre aktuelle tiltak*
- *Hjelpemiddelsentralen*
- *Støttsordninger mulig kombinasjon med utdanning*

Regionalt karrieresenter gir informasjon om:

- *Tilbud og arbeidsområder for karrieresentrene*
- *Utdanningssystem- videregående opplæring, fagskole, høyere utdanning*
- *Videregående opplæring/voksenopplæring:*
  - o *Rettigheter, alternative veier for voksne*
  - o *Realkompetansevurdering: videregående skoles nivå, høyere utdanning*
  - o *Nettskolen i Nordland, tilbud nettlærere/lokale studieverksted*
- *Minoritetsspråklige:*
  - o *Guide for veiledning av minoritetsspråklige*
  - o *Norskopplæring for ulike grupper*
- *Verktøy i karriereveiledning (eks.: sjef i eget liv, jobbkompass, karakterkalkulator mm)*

I Probas rapport (2014), «*Evalueringsrapport av det fylkesvise karrieresentrene- med fokus på samhandling med NAV*» ble det også anbefalt en mer omfattende regulering av hva et karrieresenter skal være, samt hvordan sentrene skal organiseres og finansieres. Det er her trukket fram både føringer når det gjelder håndtering av Nav-brukere og kompetanseutveksling/ samhandling mellom sentrene og Nav.

Veiledning av minoritetsspråklige

Karriereveiledning til minoritetsspråklige har et økende omfang. Dette gjelder både arbeidsinnvandrere, asylsøkere, familiegjenforeninger mfl. Det gjelder både unge i skolen og voksne som er i eller utafør arbeidslivet. Tidlig karriereveiledning og norskopplæring er viktige forutsetninger for minoritetsspråklige til å komme i jobb og bli integrert i det norske samfunnet. Mange innvandrere har høy utdanning og kompetanse som bør vurderes opp mot norske krav. For mange vil det også være viktig i en tidlig fase å få informasjon for å få godkjenning av utdanning fra heimlandet.

Erfaringer viser også at mange minoritetsspråklige har behov for en mer omfattende veiledning. Ulik kulturbakgrunn, vurdering av realkompetanse, forståelse og kjennskap til det norske utdanningssystemet, kan by på ekstra utfordringer.

Vi mener det bør vurderes om det via introprogrammet bør ligge føringer som sikrer en obligatorisk karriereveiledning i en tidlig fase. Dette vil karrieresentrene kunne ivareta. Det bør imidlertid settes av ressurser til formålet slik at sentrene er i stand til å ivareta oppgavene på en god måte.

Karriereveiledningstjenesten i skolen

Vi mener det er viktig å styrke både karriereveiledningen og den sosialpedagogiske rådgivningstjenesten i skolen. Det kan være behov for å presisere nærmere at dette ikke bare er rådgivernes ansvar, men at hele skolen, inkludert faglærere har et ansvar. Videre bør det presiseres at rektor har et særlig ansvar for at det utarbeides planer for skolens arbeid på området. Det må sikres at elever har tilgang til karriereveiledning også i skoleferiene og at også lærlinger og lære kandidater har et tilbud. Her kan også karrieresentrene ha en rolle. Det bør vurderes om det kan lages et fag som sikrer at elever i videregående skole får sitt «PTF».

Når det gjelder karrieresentrens rolle for å styrke arbeidet i skolen, kan for eksempel følgende være veiledende retningslinjer:

- Bidra nettverk rådgivningstjenesten – bygge opp profesjonalitet (sekretariat)
- Kompetanseheving rådgivere/ andre i skolen (for eksempel kontaktlærere, foreldre)
- Tilby karrieresamtaler til elever i ungdomsskole og vgs etter henvisning fra skolen/rådgivere
- Utarbeide planer for skolens karriereveiledning 8-13 trinn (både på skolenivå og regionalt)
- Bidra til koordinering av samarbeidet mellom ungdomstrinnet og videregående opplæring gjennom faget utdanningsvalg.

Karrieresentrenes samarbeid med arbeidslivet

Behovet for nye karrierevalg og karriereutvikling er tilstede gjennom hele livet. Endring i karrierevalg gjelder i forbindelse med utdanningsvalg, men er også viktig gjennom arbeidslivet. Det stilles stadig større krav til arbeidsgivere for tilrettelegging for arbeidstakere ved nedbemanning, omstilling, samt ved helsemessige endringer. Tilbud om karriereveiledning til arbeidstakere i slike situasjoner kan bidra til at de står lengre i jobb, ser mulighet for kvalifisering og nye karriereveier.

Tilgjengelig karriereveiledning for voksne arbeidstakere, er sentralt for å hindre at voksne faller ut av arbeidslivet. Dette tilbudet bør sikres gjennom de fylkesvise karrieresentrene.

Økonomi - karrieresentrene

Det gis som kjent et likt tilskudd til fylkene, forvaltet av Vox, forutsatt at man oppfyller minimumsvilkår, deriblant å ha etablert minst ett karrieresenter. Fylkens vilje og økonomiske satsing, geografi og befolkningsstørrelse, er av betydning for utbygging av karrieresentre slik det er i dag. I Oppland og Nordland har det for eksempel vært nødvendig å bygge opp en langt mer desentralisert tjeneste enn i andre fylker, for at befolkingen skal kunne få tilgang til en fysisk tjeneste de kan oppsøke.

Vi mener det må tas hensyn til fylkenes satsing og utbygging av antall sentre når det gjelder fordeling av tilskudd til fylkene. Det bør stilles krav om medfinansiering fra fylkene for at nasjonalt tilskudd skal utløses. Kravet må også være at kriterier for oppgaveløsning er oppfylte.

Det er videre svært viktig at også Arbeids- og sosialdepartementet gjennom Nav bidrar med finansiering i tillegg til Kunnskapsdepartementet/Vox. I noen fylker bidrar Nav med driftsmidler. I Nordland lar det seg ikke gjøre pga av en meget anstrengt økonomi. Det er tidligere gjort henvendelse både fra Nordland, Østfold og Oppland fylkeskommune til Arbeids- og Inkluderingsdepartementet der man har bedt arbeidsmyndighetene om å sette Nav i stand til å bidra økonomisk til delfinansiering av karrieresentrene. Det ble her pekt på mulighetene til å gjøre endringer i regelverket på bruk av deler av tiltaksbudsjettet til felles karriereveiledningstjeneste. Denne saken er ikke løst og skaper store utfordringer for å opprettholde tilbudet som i dag gis i Nordland.

Vi vil også vise til peke på Probas rapport fra 2014 om evaluering av det fylkesvise karrieresentrene med fokus på samhandling med Nav. Det pekes her på at gjennom å få Nav fylke inn som medeier/finansør av karrieresentrene, kan både Nav få en reel innflytelse på driften, samtidig som det åpner opp for fylkesvise tilpasninger.

Videre innspill

Vi viser ellers til vår invitasjon til ekspertutvalget om å komme til Nordland og avtale om besøk til Narvik den 6. november. Vi ønsker på dette møtet å utdype flere av punktene ovenfor samt også komme inn på andre tema som kan være av interesse. Vi ser fram til dialog og videre diskusjon om et viktig tema.

Med vennlig hilsen

Tone Vangen
Fylkesutdanningssjef
Nordland fylkeskommune
(sign)

Cathrine Stavnes
konst. Nav-direktør
Nav Nordland
(sign)

Inger Lise Pettersen
Seksjonsleder
Nordland fylkeskommune

